

Forumadvies NEN 3610:2022 nl versiewijziging

Forum Standaardisatie:	13 december 2023
Agendapunt:	3A
Documentnummer:	FS-20231213.3A-forumadvies-versiewijziging-NEN-3610
Aan:	Forum Standaardisatie
Van:	Stuurgroep Open Standaarden
Bijlagen:	20230920-Expertadvies-NEN-3610-versiewijziging.pdf
Rechten	CC0 publieke domein verklaring

1 Advies

Het Forum Standaardisatie adviseert om de NEN 3610 in de nieuwe versie (2022 nl) te blijven verplichten ('pas-toe-of-leg-uit'-verplichting) aan de overheid als onderdeel van de geclusterde registratie Geo-standaarden. NEN 3610 is een basismodel voor geo-informatie en geeft regels voor het eenduidig beschrijven, het uitwisselen en het op het web publiceren van geo-informatie. De Geo-standaarden vormen een 'paraplu' voor een aantal autonome, afzonderlijke standaarden ('substandaarden') op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Het toepassingsgebied van de Geo-standaarden set blijft onveranderd en is als volgt gedefinieerd:

Geo-standaarden moeten worden toegepast op de uitwisseling van geografische informatie tussen organisaties, waarbij de ruimtelijke dimensie van significant belang is.

NEN 3610:2022 nl biedt ten opzichte van de vorige versie NEN 3610:2011 nl een nieuw semantisch basismodel en is afgestemd met de richtlijnen van de standaarden [MIM](#) (Metamodel Informatiemodellering) en NEN 2660, waardoor deze standaarden beter op elkaar aansluiten. Ook sluit de standaard in de nieuwe versie beter aan op ontwikkelingen van technische uitwisselformaten en op linked data techniek. Daarnaast zijn andere formaten voor de uitwisseling van geometrie gegevens opgenomen in de nieuwe versie van de standaard, zoals GeoJSON en GeoPackage.

Er is voldoende draagvlak binnen de Nederlandse overheid voor de nieuwe versie (2022 nl) van NEN 3610. Er zijn al implementaties van NEN 3610:2022 nl in domeinstandaarden, o.a.

bij IMBOR (Kennisplatform CROW), IMSOR (Geonovum), IMX-Geo (Kadaster en Geonovum). Er is aandacht nodig om overheidsorganisaties voor langere termijn extra te ondersteunen bij het doorvoeren van implementatie van de nieuwe versie (2022 nl) van NEN 3610 in de domeinstandaarden. Als tweede is er aandacht nodig richting softwareleveranciers om de nieuwe versie te gaan ondersteunen in hun software.

Geonovum bezit het predicaat 'uitstekend beheer' voor een groot deel van de 'substandaarden' binnen de Geo-standaarden. Hierdoor is een toetsingsprocedure voor een versiewijziging in beginsel niet nodig is. Het predicaat 'uitstekend beheer' is echter niet van toepassing op NEN 3610 omdat Geonovum de standaard NEN 3610 niet beheert.

In de rest van dit document wordt dit advies nader onderbouwd. Hoofdstuk 2 geeft een korte uitleg van het belang van de standaard. Hoofdstuk 3 beschrijft het proces waarmee dit advies tot stand kwam en de experts die daarbij betrokken waren. Hoofdstuk 4 beschrijft de resultaten van de toetsing van de standaard tegen de criteria voor opname op de lijst. Tenslotte geeft hoofdstuk 5 aanvullende adviezen om de adoptie van de standaard te stimuleren.

2 Korte beschrijving van de standaard

2.1 Over de standaard

[NEN 3610:2022 nl](#) is een basismodel voor geo-informatie en geeft regels voor het eenduidig beschrijven, uitwisselen en op het web publiceren van geo-informatie. Het doel van de standaard is het vergroten van interoperabiliteit in de uitwisseling en in het gebruik van geo-informatie. Een groot deel van de sectoren maakt gebruik van informatie dat een locatiecomponent heeft. NEN 3610:2022 nl biedt een basis voor verdere uitwerking in sectorale modellen hetgeen de uitwisseling van geo-informatie binnen en tussen sectoren bevordert.

NEN 3610:2022 nl is de opvolger van [NEN 3610:2011/A1:2016](#), welke reeds is opgenomen als substandaard van de [Geo-standaarden](#) set. NEN 3610:2011 nl loopt uit de pas met huidige (technische) ontwikkelingen en richtlijnen rond informatiemodellering. NEN 3610:2022 nl biedt een nieuw semantisch basismodel en is opgesteld conform de richtlijnen van de standaard [MIM](#) (Metamodel Informatiemodellering) die op de lijst met aanbevolen standaarden staat van Forum Standaardisatie en met de NEN 2660-norm ([deel 1](#) en [deel 2](#)). De nieuwe versie van NEN 3610 zorgt ervoor dat alle sectoren, waaronder overheden, ook met deze nieuwe ontwikkelingen dezelfde systematiek gebruiken om informatiemodellen met locatiegebonden informatie (geo- informatie) te beschrijven.

Daarnaast sluit NEN 3610:2022 nl beter aan op ontwikkelingen van technische uitwisselformaten en op de linked data techniek. NEN 3610:2022 nl is, binnen bepaalde grenzen, *backward compatible* met de vorige versie van de standaard.

[NEN](#) (Stichting Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut) beheert de standaard onder de noemer NEN 3610:2022 nl.

2.2 Waarom is deze standaard belangrijk?

NEN 3610 draagt bij aan betere gegevensuitwisseling doordat NEN 3610 regels geeft voor het eenduidig beschrijven, uitwisselen en op het web publiceren van geo-informatie. De standaard zorgt ervoor dat geo-domeinen dezelfde systematiek gebruiken om informatiemodellen met locatiegebonden informatie te beschrijven.

Een eenduidige systematiek binnen het geo-domein bevordert informatievoorziening en -uitwisseling zoals voor de ligging van netwerkelementen die tot één type nutsvoorzieningennet behoren, of voor voorzieningen voor elektriciteit, telecommunicatie, gas, chemicaliën, drinkwater, afvalwater en warmte. Betere informatieuitwisseling is essentieel in geval van risico's rondom de opslag, het transport en het gebruik van gevaarlijke stoffen. De activiteiten van opslag, transport en gebruik zijn locatiegebonden en daarom is NEN 3610 voorwaardelijk voor die beschrijving.

3 Betrokkenen en proces

3.1 Gevolgde procedure

Geonovum heeft op 30 augustus 2022 NEN 3610:2022 nl aangemeld bij het Bureau Forum Standaardisatie om NEN 3610 in de nieuwe versie (2022 nl) te blijven verplichten aan de overheid via plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst, als substandaard van de set Geo-standaarden. De procesbegeleider heeft op 1 november 2022 een intakegesprek gevoerd met de indiener. De procesbegeleider heeft een [intakeadvies](#) opgesteld dat de resultaten van het intakeonderzoek documenteert.

Op basis van het intakeadvies heeft het Forum Standaardisatie op 8 februari 2023 besloten de aanmelding in procedure te nemen. Hierop heeft de procedurebegeleider in overleg met de indiener en Bureau Forum Standaardisatie een expertgroep samengesteld en een voorzitter aangesteld. Paragraaf 3.2 geeft de samenstelling van de expertgroep.

De expertgroep is op 29 juni 2023 bijeengekomen om de standaard te toetsen tegen de criteria en geïdentificeerde aandachtspunten te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook het toepassings- en werkingsgebied vastgesteld. De uitkomst van het expertonderzoek is vastgelegd in een [expertadvies](#).

Het Bureau Forum Standaardisatie publiceerde het expertadvies ter openbare consultatie op [internetconsultatie.nl](#) van 21 september tot en met 22 oktober 2023. In de openbare consultatie zijn geen reacties ontvangen, ondanks het afzonderlijk onder de aandacht brengen van de openbare consultatie bij verscheidene partijen.

Dit Forumadvies is opgesteld op basis van het expertadvies en inzichten van de leden van het Forum Standaardisatie zelf. Indien het Forum Standaardisatie instemt met dit advies, wordt het aan het OBDO ter besluitvorming voorgelegd.

3.2 Samenstelling van de expertgroep

Forum Standaardisatie streeft naar een representatieve expertgroep met een evenwichtige publiek-private vertegenwoordiging van (toekomstige) gebruikers, leveranciers, wetenschappers en andere belanghebbenden.

Aan de expertbijeenkomst hebben deelgenomen:

- Dick Krijtenburg (Geonovum) **(indiener)**
- Jan Campschroer (Politie)
- Remco in't Hout (Rijkswaterstaat)
- Paul Janssen (Geonovum)
- Frank Kooij (Kadaster)

Melissa Nijland (senior adviseur) en Judith Janssen (adviseur) bij InnoValor Advies, hebben de procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid.

Hans Laagland, Désirée Castillo Gosker en Redouan Ahaloui van het Bureau Forum Standaardisatie waren als toehoorder bij de expertbijeenkomst aanwezig.

3.3 Resultaat van het expertonderzoek

De geconsulteerde experts hebben geadviseerd om NEN 3610 in de nieuwe versie (2022 nl) te blijven verplichten aan de overheid via de 'pas toe of leg uit'-lijst. Experts hebben aangegeven dat extra aandacht nodig om overheidsorganisaties voor langere termijn te ondersteunen bij het doorvoeren van implementatie van de nieuwe versie (2022 nl) van NEN 3610 in de domeinstandaarden. Als tweede is er aandacht nodig richting softwareleveranciers om de nieuwe versie te gaan ondersteunen in hun software.

3.4 Resultaat van de openbare consultatie

In de openbare consultatie werden geen reacties ontvangen. Voor de openbare consultatie zijn verscheidene partijen afzonderlijk benaderd en op de hoogte gebracht zoals gemeenten, provincies, leveranciers en (rijks)overheidsorganisaties. Deze afzonderlijke benadering heeft niet geleid tot reacties op de openbare consultatie.

4 Toetsing op inhoudelijke criteria

Het Forum Standaardisatie hanteert vier criteria om te bepalen of een standaard in aanmerking komt voor opname op de lijst:

1. Heeft de standaard toegevoegde waarde?
2. Zijn de standaard en het standaardisatieproces voldoende open?
3. Heeft de standaard voldoende draagvlak?
4. Is opname op de lijst een passend middel om de adoptie te bevorderen?

Op de website van het Forum Standaardisatie is informatie te vinden over deze [criteria en de toetsingsprocedure](#).

Dit hoofdstuk beoordeelt in hoeverre NEN 3610:2022 nl voldoet aan deze vier criteria op basis van het expertadvies (er waren geen reacties vanuit de openbare consultatie) en de inzichten van de leden van het Forum Standaardisatie.

4.1 Toegevoegde waarde

De toetsingsprocedure wijst uit dat NEN 3610:2022 nl voldoet aan het criterium 'toegevoegde waarde'.

NEN 3610:2022 nl heeft een relatie met de volgende reeds bij het Forum Standaardisatie opgenomen standaarden: [RDF](#), [RDFS](#), [SHACL](#), [OWL](#), [HTML](#), [MIM](#), de [Aquo-standaard](#) en [SIKB0101](#). Tussen [MIM](#) en NEN 3610:2022 nl is een nauwe relatie, NEN 3610:2022 nl is namelijk conform [MIM](#). NEN 3610 sluit aan op uitwisselingsformaten zoals HTML en Linked Data standaarden (zoals [RDF](#), [RDFS](#), [SHACL](#), [OWL](#)). Domeinstandaarden zoals de [Aquo-standaard](#) en [SIKB0101](#) zijn toepassingen van NEN 3610.

De standaard is complementair aan bestaande standaarden die niet op de 'pas toe of leg uit'-lijst staan. De toepassing van NEN 3610:2022 nl overlapt gedeeltelijk met de NEN 2660-norm, maar er is onderling goede afstemming. Experts benoemen dat NEN 2660 niet op de lijst open standaarden staat maar wellicht een interessante toevoeging zou kunnen zijn, als een aanvullende standaard en niet als een concurrerende standaard.

De kosten van implementatie van de nieuwe versie worden acceptabel geacht. Aan de implementatie van de standaard zijn kosten verbonden, aangezien een zuivere implementatie vereist dat eigen registraties van gegevens op een andere manier vormgegeven moet worden. Van belang is echter dat een zuivere implementatie niet meteen nodig is en dat de NEN 3610 conformiteit gefaseerd met eigen versiewijzigingen in gebracht kan worden. Het specificatiedocument van de standaard is gratis te verkrijgen via NEN doordat Geonovum de kosten voor de NEN 3610:2022 nl bij NEN heeft afgekocht.

De standaard heeft meerwaarde. Er zijn een aantal domeinmodellen die NEN 3610:2022 nl al toepassen, dit toont tevens de meerwaarde van de versiewijziging aan. De meerwaarde van de versiewijziging is dat de nieuwe versie hiermee aansluit bij ontwikkelingen in geo-ICT en gerelateerde standaarden. Technisch, procesmatig en organisatorisch is het een stap vooruit.

De beveiligingsrisico's worden door de experts acceptabel geacht. Er zijn geen directe privacy of beveiligingsrisico's verbonden aan de standaard, omdat de standaard niet over de inhoud gaat, maar regels geeft voor het beschrijven van informatiemodellen.

4.2 Open standaardisatieproces

De toetsingsprocedure wijst uit dat NEN 3610:2022 nl voldoet aan het criterium 'open standaardisatieproces'.

Het beheer en de doorontwikkeling van de standaard is belegd bij door [NEN](#) en Geonovum. NEN is de eigenaar van de standaard en heeft een [Normcommissie Geo-informatie](#) samengesteld. Deze commissie is verantwoordelijk voor de besluitvorming en

doorontwikkeling van de standaard. NEN is een internationaal gerenommeerde beheerorganisatie voor standaarden die volledig voldoet aan de daarvoor gestelde eisen vanuit de toetsingsprocedure voor open standaarden.

Geonovum is het aanspreekpunt voor toepassing van NEN 3610:2022 nl in geo-informatiemodellen. Geonovum is verantwoordelijk voor inhoudelijke ondersteuning en informatie en voor adoptie en implementatie van de standaard. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties waarborgt de financiering van de ontwikkeling en het onderhoud van de standaard voor tenminste drie jaar. De positie en financiering van Geonovum is [gedocumenteerd](#) en beschikbaar.

Aan het gebruik van NEN 3610 zijn ook in de nieuwe versie geen kosten verbonden. NEN hanteert eigen onherroepelijke, royalty-vrije licenties voor de door hen beheerde standaarden. De kosten voor de NEN 3610:2022 nl standaard zijn door Geonovum bij NEN afgekocht. Hierdoor is het [specificatiedocument](#) van de standaard gratis te verkrijgen via NEN. NEN beschermt zijn intellectueel eigendom zoals het auteursrecht op normen, normontwerpen, commissiestukken en/of andere NEN-publicaties.

4.3 Draagvlak

De toetsingsprocedure wijst uit dat NEN 3610:2022 nl voldoet aan het criterium 'draagvlak'. NEN 3610:2022 nl is een topmodel dat door geo-informatiemodellen wordt gevolgd. Het topmodel zelf kent geen implementatie, de onderliggende informatiemodellen wel. Implementatie van NEN 3610:2022 nl vindt plaats via het gebruik van de onderliggende informatiemodellen.

(Overheids)organisaties die geraakt worden door een mogelijke verplichting van de nieuwe versie van de standaard, zoals Geonovum, CROW, TNO, Rijkswaterstaat, Deltares, NEN en Informatiehuis Water, staan achter NEN 3610:2022 nl. De nieuwe versie is recentelijk gepubliceerd en wordt gefaseerd bij nieuwe versies van sectorale modellen ingevoerd. Invoering is nu al o.a. bij IMBOR (kennisplatform CROW), IMSOR (Geonovum), IMX-Geo (Kadaster en Geonovum). Kadaster overweegt de verdere implementatie. Softwareleveranciers volgen deze ontwikkelingen op het moment dat een domein overgaat op een nieuwe versie. Daarmee is het een vraaggestuurde aanpassing. De experts zien voldoende positieve signalen voor toekomstig gebruik van de standaard.

Voor de conceptuele toepassingen van NEN 3610:2022 nl zijn validatieregels in de standaard beschikbaar in de vorm van een testsuite, te vinden als bijlage bij de [specificatie](#) van de standaard. Er is een voorbeeldimplementatie en een profiel voor implementatie in UML opgenomen in het [register voor Geo-standaarden](#).

NEN 3610:2022 nl is (binnen beperkingen) *backward compatible* met de vorige versie. Volledige *backward compatibility* betekent dat de gebruiker een aantal nieuwe mogelijkheden van de nieuwe versie niet kan benutten, zoals het benutten van een nationale semantische architectuur of [MIM](#) als metamodel.

4.4 Opname op de lijst bevordert adoptie

De toetsingsprocedure wijst uit dat NEN 3610:2022 nl voldoet aan het criterium 'opname op de lijst bevordert adoptie'.

Het blijven verplichten van NEN 3610 in de nieuwe versie via de 'pas toe of leg uit'-lijst, zal zorgen voor meer bekendheid van deze versie van de standaard en daardoor zullen overheidsorganisaties deze versie van de standaard gaan implementeren of weloverwogen toelichten waarom ze dit niet doen.

5 Adviezen bij opname van de standaard

Forum Standaardisatie geeft de volgende adviezen bij plaatsing van de versiewijziging van NEN 3610: 2022 nl op de 'pas toe of leg uit' lijst:

1. aan Geonovum (indiener van de standaard) om overheidsorganisaties voor langere termijn extra te ondersteunen bij het doorvoeren van implementatie van de nieuwe versie (2022 nl) van NEN 3610. Adviezen bij deze extra ondersteuning zijn: communiceren aan overheidsorganisaties over de mogelijkheden en implicaties van de implementatie van de nieuwe versie via een geleidelijke aanpak.
2. aan de beheerders van domeinstandaarden om binnen een jaar na plaatsing van NEN 3610:2022 nl op de lijst te starten de versiewijziging te verwerken in domeinstandaarden en richting softwareleveranciers uit te dragen dat ze de nieuwe versie gaan ondersteunen in hun software.